

On turbetur cor uestrum. Creditis in deum, & in me credite.] Quoniam uerissimile erat illos turbatos esse, quum audierunt de Petro præcipuo, quod negaturus esset: ideo consolatur eos, & sedat cordiū turbelas. Nam quum princeps, & qui tam illustis, priusquam gallus ter caneret, negaturus erat: uerissimile fuit magnum eos expectasse conflictū. Deinde quasi dicerent discipuli, & quomodo nō turbabimur, quum in tantas inciderimus difficultates? inquit: Credite in deū & in me, & omnes uestri labores soluentur, & turbatio sedabitur propter fidem in deum & in me. Et quia propter dixit eis, Ne turbetur cor uestrum: ut deum ipsum esse credant, quandoquidem introspeciebat corda ipsorum, & occultam perurbationem.

In domo patris mei mansiones multæ sunt. Quod si secus esset, dixissem uobis. Vado paraturus uobis locum. Et si abiero ad parandum uobis locum, iterum ueniam & assumam uos ad meipsum: ut ubi sum ego, & uos sitis.] Dixerat quidem ad Petrum dominus, Sequeris me postea: ut autē ne putet multi, quod soli Petro hoc datum sit, & nō etiam alijs, inquit: Et uos suscipiet regio illa quæ Petrū exceptura est, atque ita non oportet turbari pro loco. Multæ enim mansiones sunt in domo patris mei, hoc est sub potestate patris mei. Per domū autē, potestatem & principatū intellige. Si autē et fuissent domus, ego iuissem & pararem uobis. Et ita utrinque non oportet uos turbari, siue sint parata, siue nō sint: nam etsi parata essent, ego omni studio præpararem uobis. Si autē & propter hoc ut præparem uobis locum iuissem, & neque sic reliquissem uos, sed suscepissem: ut ubi sum ego, & uos sitis. Vides consolationis & animationis uerba? Vbi sum ego, uos illic eritis. Non habet igitur rationem quod uos turbamini, siquidem mecum eritis.

Et quod ego uado scitis, & uia scitis. Dicit ei Thomas: Domine, nescimus quò uadis, & quomodo possumus uia scire? Dicit ei Iesus: Ego sum uia, et ueritas et uita. Nemo uenit ad patrem, nisi per me.] Quia sciebat cogitationem eorum quærentem discere quò uadat, dat eis occasionem rogandi, & dicit: Quò uado scitis, & uiam scitis: incitans eos ad interrogationem, ideo & Thomas: Domine, nescimus, inquit, quò uadis, & quomodo possumus uiam scire? Hoc autem dicit Thomas præ nimia formidine, non sicut Petrus desiderans sequi. Igitur Christus ostendens quod facile & non molestum sit se sequi, declarat & quò uadat, & quæ sit uia. Nam uadit quidem ad patrem. Via autem ipse est Christus. Quia igitur monet, ego sum uia: per me omnino ad patrē & uos ascendetis. Non solū autē uia, sed & ueritas, atque ita meritò uos confiditis, quod nō decipiāmini à me. Sed & uita sum: unde & si moriāmini, non prohibebit uos mors quo minus ad patrem ueniat: bene igitur fidite. Per me enim ueniunt omnes ad patrē. Et quia ego dominus sum adducendi ad patrē, omnino uenietis illuc. Neque enim per aliā uiam, quàm per me illuc eundum est. Tu autem & hoc loco æqualem discito filium ei qui generauit. Nam alio quidem loco patrē dicit adducere ad se: Nullus enim, inquit, potest uenire ad me, nisi pater traxerit eum. Hoc autem loco dicit per se adduci ad patrem. Igitur æqualis est patris ac filij potestas, nam & una operatio. Nam quum practicen arripis, fit tibi Christus uia: quum uero contemplationi uacas, fit tibi ueritas. Quia autem nonnulli practicen ita colunt, & in contemplatiua ita occupati sunt, ut uitam non assequantur, uel quod propter uanā gloriam uirtutem amplectentur, & hic recipiunt mercedem: uel quod in dogmatibus non recte sentiunt, & ita à recta uia exciderūt: additum est uia & ueritati, hoc est practicæ contemplatiuæque & uita. Nam & in uirtutibus omnino, & de diuinis recta differendo, ad uiuentem in seculum, & non ad mortuam hominum laudem spectare debemus.

Si cognouissetis me, & patrem meū utique cognouissetis. Et nunc cognoscitis eum, & uidistis eum.] Quomodo superius dixit, quò uado scitis & uiam scitis, hoc est me: hoc autem loco dicit: Si cognouissetis me, & patrem meū cognouissetis utique: non sunt hæc contraria. Nam sciuerunt quidē patrem, sed non ut oportebat. Nam ut deum quidē sciuerūt: ut patrē autē, nondū: at ubi postea uenit spiritus, omnis eis data est scientia. Quod

Quod igitur dicit, hunc sensum habet: Si cognouissetis meam substantiam & dignitatem, & patris quoque cognouissetis. Ex hoc autem tempore coepistis cognoscere eum per me ut medium: & uidistis eum, hoc est mente uestra quantum possibile est spectastis. Quia enim me dominum habetis & magistrum, per me plane & patris scientiam, ut apprehendi potuit à uobis, modice accepistis: nam perfectiorem nondum accepistis. Et aliter, Si cognouissetis me, & patrem meum utique cognouissetis. Nam arguit, quod ipsum ignorēt. Sed quod dicitur, hunc sensum habet: Dixi uobis, quod quò ego uado, scitis, hoc est ad patrem: & uiam scitis, hoc est me. Dixit mihi Thomas: Nescimus quò uadis, & neque uiam scimus. Dicebam Thomae: Ego sum uia, & nullus uenit ad patrem, nisi per me. Si igitur me cognouissetis, & patrem meum utique cognouissetis. Caterum me scitis, ergo & patrem scitis. Ex hoc enim ipsi cognoscitis eum, & uidistis eum me uiso.

Dicit ei Philippus: Domine ostēde nobis patrem, & sufficit nobis. Dicit ei Iesus: Tanto tempore uobiscum sum, & nō cognouisti me Philippe? Qui uidet me, uidet patrem: & quomodo tu dicis, Ostēde nobis patrem? Videbatur Philippo, quod Christū quidem bene cognosceret, patrem autem ignoraret: idcirco & dixit, Ostēde nobis patrem, ac sufficit nobis. Nam licet millies dicas nobis, Si me cognouissetis, & patrem meum utique cognouissetis: non possumus ita discere patrem. Ostende igitur nobis illum corporalibus oculis. Audiens enim Philippus, quod & prophetae corporalibus oculis uidissent deum, desiderabat & ipse illum uidere corporaliter, ignorās quod illa contigerint prophetis per condescensionem. Igitur Christus docens Philippum, quod non sit possibile Deum uideri corporalibus oculis, dicit: Tanto tempore uobiscū sum, et nō cognouisti me Philippe? Vide quia non dixit, non uidisti me, sed non cognouisti me: abducens Philippum ab humili sensu, quo desiderabat patrem uidere corporaliter. Scientia enim de deo, dicere uult, dicitur non corporalis aspectus. Deinde subdit: Qui uidit me, uidit patrem. Quod autem dicit, ita se habet: Tu quidem o Philippe quæris uidere patrem uisu corporali, & putas quod me iam uideris. Ego autem dico tibi, quod si me uidisti, ut uidere oportet: corporaliter quidem uidisti me, quia & corpus fero, diuinam autem substantiam non uidisti, atque ita neque patrem uidisti corporaliter, & ita neque ego possum patrem corporalibus oculis uidere. Etenim qui uidit me, & patrem uidit: hoc est, qui cognouit, cognoscit patrem. Nam quum una sit substantia, scientia quoque una est. Confundatur Arius audiens, quod qui uidit filium, hoc est deitatem filij, cognouit patrem, hoc est deitatem patris cognouit. Confundatur & Sabellius, qui dicit quod una sit hypostasis, & una persona patris ac filij. Ecce enim diremit hypostases dominus, & aliam personam ostendit patris, & aliam filij: dicens enim, Qui uidit me, ostendit suam personam: & postea dicens, qui uidit patrem, ecce & aliam personam. Quod si una persona esset, nihil tale dixisset: sed Philippo dicente, Ostende nobis patrem, respondisset: Non habeo patrem, sed ego sum pater & filius. Omnino autem extremæ insipientiæ fuerit audire quidem filium dicentem: Ad patrem meum uado: & ego in patre: & quæcunque similia sunt, non intelligere autem quod alia persona sit filij, & alia patris: sed confundere illas. Propterea discipulum dominus increpat, quod tanto tempore sequatur se, uidetique signa ac deitatis opera, nondum autem agnouerit eum ut deum, quo per ipsum & patrem cognosceret. Nunc autem dicit: Quia corporaliter quæris uidere patrem, manifestum, quod non credis neque me, neque illum esse deum.

Non cognoscis, quod ego in patre, & pater in me est: Verba quæ ego loquor uobis, à me ipso non loquor: pater autem qui in me manet, ipse facit opera. Credite mihi: quod ego in patre sum, & pater in me, alioqui propter ipsa facta credite mihi. In patre est filius, secundum quod in substantia illius apparet: & rursus pater in filio, sicut rex in imagine sua apparet, & imago in rege. Vnus enim character imaginis & regis: quod autē una substantia mea est & patris, manifestū. Verba enim quæ ego loquor, à me ipso non loquor. Non enim habeo quiddā propriū quod meū & separatū à patre, sed omnia cōmunia. Vna substantia est, subsistētijs separata. Nō sola autē uerba quæ loquor patris sunt, sed & opera. Quia enim diuina sunt opera, deus autem & pater & ego: unus ergo

substantiæ sunt opera: atque ita etiam si ego faciam, pater facit: & si pater, ego facio. **Credite** quod ego in patre, & pater in me: hoc est, oportet quidem quum auditis patrem & filium, nihil aliud inquirere pro constituenda substantiali cognatione. Sin uero non sufficit hoc uobis ad ostendendam parem substantiam, & honorem, & quod pater in mea substantia apparet, & ego in patris, uel propter opera credite mihi. Opera enim dei sunt.

Amen amen dico uobis: Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora ijs faciet, quia ego ad patrem uado. Et quicquid petieritis in nomine meo, hoc faciam, ut glorificetur pater in filio. Si quid petieritis in nomine meo, ego faciam. Ostendens Christus quod non hæc sola possit opera, sed & alia his multo plura, excellenter ea ponit. Non enim dixit, quod & maiora his facere possum, sed qui credit, et cætera. Vides quanta sit uirtus unigeniti, ut etiam alijs dare possit, quod faciant maiora quam ipse fecerit? Dicendo enim: Ego ad patrem meum uado, hoc significat: posthac uos operabimini miracula, ego autem nunc transeo. Interpretans autem nobis, quomodo qui credit in illum, poterit, facere magna & mirabilia, inquit: Quaecumque petieritis in nomine meo. Nam hoc loco nobis operationis miraculorum compendium ostendit. Per petitionem enim, & orationem, & inuocationem nominis eius mira operari quis poterit: ita & apostoli, In nomine Iesu Christi surge & ambula. Idcirco non dixit, Quaecumque petieritis obsecrabo patrem & faciet: sed, ego faciam: suam potestatem declarans, ut glorificetur pater in filio. Quum enim apparet filium magna posse, glorificatur & qui tantum filium genuit. Vide enim consequentem gloriam patris. In nomine Iesu Christi facta sunt signa, à signis credebant apostolis: ad dei notitiam peruenientes agnoscebant patrem, & ita glorificabatur in filio. Dicant Ariani, num ea quæ per apostolos ipse, et ea quæ per se non ipse, sed à patre operationem recipiens faciebat, alijs dederit potestatem, & ipse eandem non habuerit? Quare autem secundo hoc dixit: Quum dixisset enim, quodcumque in meo nomine petieritis hoc faciam: iterum secundo dicit, Quaecumque petieritis in nomine meo, ego faciam. Confirmans sermonem suum hoc dicit, & ostendit quod ipse faciat, & non indigeat, subintroducitur uirtute. Hæc autem omnia dicit discipulis consolans eos, & ostendens quod non pereat, nec obscuretur moriendo. Ad patrem enim, inquit, uado. Non enim obscurus fio, nec esse cesso: sed illuc eo ubi beatior uita, et intantum non apparebo infirmus, etiam si moriar, ut alijs ad maiora opera faciendæ uires daturus sim. Et quaecumque petieritis dabo uobis, ne ergo tristitia afficiamini propter meam mortem, quæ talis est qualem demonstraui.

Si diligitis me, præcepta mea seruare: & ego rogabo patrem, & alium paracletum dabo uobis, ut maneat uobiscum in æternum, spiritum ueritatis, quem mundus non potest accipere, quia non uidet eum, nec nouit eum. Vos autem cognoscitis eum, quia apud uos manet, & in uobis erit. Dixerat superius, Quaecumque petieritis faciam: ostendit nunc, quod non simpliciter oporteat petere, sed cum dilectione erga eum & obseruatione mandatorum: tunc enim faciam, quum sic petieritis. Et aliter: Non hoc, inquit, est diligere me, tristari, & moesto esse uultu, sed credere his, quæ à me dicuntur. Mandatum enim dedi uobis, ne terreamini ab his qui occidunt corpus: atque ita si diligitis me, hoc obseruate, & posthac ne sitis tristes in morte mea. Nam tristitia affici, non est eius qui obseruat mandatum meum. Quomodo igitur non obseruantes mandatum meum, sed timentes mortem dicitis, quod diligatis me? Insuper quia uerisimile est dixisse illos ad hæc: & quomodo non afficeremur tristitia priuandi tanto solatio, & reconciliatione, quam ex te habemus? inquit: Non erit hoc, non priuabimini consolatione. Rogabo enim, hoc est obsecrabo patrem, & alium paracletum mictet uobis, alium sicut me. Confundatur hoc loco & Sabellius, dicens unam personam patris & filij & spiritus sancti. Ecce enim audit, Alium paracletum dabo, & ita aliam personam spiritus. Confundatur & Macedonius, qui dicit alterius substantiæ esse spiritum et minorem filio. Audit enim quod et ipse persona sit sicut filius. Eiusdem enim substantiæ est cum filio, utique autem & cum patre: nam pater & filius eiusdem sunt substantiæ. Ne mireris autem quod dicit, Rogabo patrem: non enim ut seruus orat, sed uult quod sufficientibus argumentis testetur discipulis, quod omnino ueniat super eos spiritus paracletus.

paracletus: eiusque gratia cōdescendens illis dicit, rogabo patrē. Nam si dixisset, Mittam, non sic credidissent: nunc autem credibiliorem faciens sermonē, inquit, rogabo patrem. Et si opus fuerit patrocinio & oratione, omnibus modis operam dabo, ut ueniat super uos spiritus. Id quod & nos sæpenumero dicere solemus, Animam meam ponam ut hoc fiat: quamuis paruo labore plerunque res egeat, attamen uolentes ostendere quod non detrectemus studium, ita dicimus. Et aliter: Quia pro nobis dominus semetipsum obtulit hostiam patri, placans illum per suam mortem ut pontifex, deinde spiritus uenit in nos, utpote peccato soluto, & inimicitijs sublati, propterea dicit: Rogabo patrem, & paracletum dabit uobis: hoc est, placabo uobis patrem, & reconciliabo illum uobis, solutis propter peccatum inimicitijs: & ita mittet uobis spiritum per me, pro uestra morte placatus & reconciliatus uobis. Quod autem dicit, Ut maneat uobiscum in æternum, dixit consolans eos. Non enim ita, inquit, temporaria erit eius consuetudo uobiscum, ut mea, sed usque in æternum durabit: neque deficiet, quum uos mortui fueritis, sed simul permanebit, & gloriosiores reddet, cumque omnibus sanctis semper est, & quum mortui fueritis, magis, quanto scilicet sublimiores tunc corporalibus affectionibus. Spiritum autem ueritatis, inquit, hoc est spiritum non ueteris testamenti, nam illa figura est & umbra, sed noui, quod est ueritas. Habebant igitur & illi qui in lege, spiritum, sed in figura, & umbrosum: nunc autem ueritas ipsa substantia aliter uenit cum discipulis, ut ita quis dicat. Ne autem quis opinetur quod etiam spiritus sicut ipse incarnandus sit, inquit: Quem mundus non potest capere. Non, inquit, uersabitur uobiscum sicut ego, non enim mundus eum corporaliter capere potest: hoc est, habitabit in ipsis animabus uestris. Et aliter: Nō potest accipere mundus, hoc est populus ille promiscuus & sapiens quæ huius mundi, quia non uidet eum, eo quod incomprehensibilis sit eius substantia. Contemplationem enim & uisionem hoc loco mentis dicit, unde subdit, neque cognoscit eum. Vides quod & non uidet, dicens, Non cognoscit. Propterea solatur discipulos, dicens: Mundus non potest capere illum: uobis autem hoc donum egregium datum est, & manet apud uos, & deinde quod maius est, & in uobis erit. Apud uos, enim extremum subsidium & uicinitatem: in uobis, autem internam habitudinem & corroborationē significat. Posterius autē illud, quod & deus sit spiritus, significat, qui dicit: Habitabo et ambulabo in eis. Igitur mundus qui dem nō potest accipere spiritum, quia non cognoscit eum, uos autem cognoscitis eum, Quare? quia non estis ex hoc mundo, propterea capaces eius estis, & manet nunc apud uos, sed & erit semper in uobis.

Non relinquam uos orphanos, ueniam ad uos. Adhuc pusillum, & mundus iam me non uidet, uos autem uidetis me: quia ego uiuo, & uos uiuetis. In illo die uos cognoscetis, quod ego sum in patre meo, & uos in me, & ego in uobis. Ne metuatis, inquit, credentes, quia dixi uobis me alium paracletum uobis missurum, quod me ultra non sitis uisuri: non enim abero à uobis usque in finem. Veniam enim, & non relinquam uos orphanos. Quia prius filios eos dixerat, nunc consequenter inquit: Non relinquam uos orphanos. Ut autem ne existiment, quod prius sit manifestandus & ipsis, & omnibus in corpore, inquit: Mundus iam me nō uidet: uos enim, inquit, soli uidebitis me, etiam post resurrectionem. Viuo enim, & quamuis mortem feram, resurgā: & uos quoque uiuetis, hoc est, quum uidebitis me, lætabimini, & quasi occisi reuiuiscetis in mea manifestatione. Vel & sic: Quemadmodū, inquit, mors mea facta est ad uitā, ita etiā si uos moriamini, uiuetis. Ne igitur estote tristes, uel propter me qui morior, uel propter uos: nā licet moriamini, uiuetis in æternam uitam. In illa enim die scietis, quod ego in patre: hoc est, quum resurgam, scietis quod nō sim à patre separatus, sed eandem habeo potestatem. Et uos in me estis, quos ego custodio. Et ego in uobis, hoc est uobiscum sum, uos eripiens ex periculis, miracula per uos operans, glorificansque uos per omnia. Et aliter: In uobis sum, ut caput in membris. Membra enim Christi, apostoli: & uos in me, sicut membra in capite. Quando ergo resurrexit, manifestam de his omnibus scientiam tradidit. Gratia enim spiritus post resurrectionem omnia illa docuit eos. Quum autem

audis, quod ego in patre, & uos in me, & ego in uobis, ne similiter intelligas: nam filius quidem in patre, ut illi consubstantialis; in apostolis autem ut adiutor & cooperarius; & apostoli in eo, ut qui adiuuantur & cooperatore habentes, & ab ipso fouentur. Quia & multa alia nomina de deo & hominibus dicunt, sed non similiter dicuntur. Dii enim dicimur & nos, sed non ex æquo. Dicitur filius imago & gloria patris, & homo quoque, sed non similiter. Ita hæc quoque hic intelligenda sunt, sicut & hoc: Quemadmodum misit me pater, & ego mitto uos. Num igitur sic debemus intelligere simpliciter: Igitur misit quidem filiū suū pater, quum esset incorporeus, & deinde incarnatus est, & ex uirgine natus est, ut & apostoli ex coelo sint, & incorporei, & deinde incarnati, è uirginibusque nati sint: Sed ita exponere scripturas, manifestè delirare est.

Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est qui diligit me. Qui autem diligit me, diligetur à patre, & ego diligam eum, & aperiam ei meipsum. Dicit ei Iudas, non ille Iscariotes: Domine quid factū est, quod manifestaturus es nobis teipsum, & non mundo? Sicut & superius diximus, uerbis huiusmodi tristiciā illorū sedat: docens eos, quod ille diligit ipsum, non qui dolet in morte eius, quod & illi patiebant, sed qui mandata eius & præcepta seruat, de continenda uita præsentē, & ponenda anima pro Christo, & uirtute, quasi ita dicens eis: Vos quidē putatis quod præ dilectione doleatis in morte mea, ego autem pro charitatis argumento habeo non dolere. Quod autem hoc dicat, manifestum est ex his quæ postea dicit: Si diligeretis me, gauderetis utique, quod ad patrē eā. Qui ergo diligit me, habet mandata mea, & custodit ea, ut ne fur diabolus ueniēs rapiat thesaurū. Opus enim est diligenti custodia, ut ne perdamus ea. Qui autem diligit me, quale præmiū inueniet? Diliget, inquit, à patre meo, & ego diligam eū, et manifestabo illi meipsum. Quare hoc dixit, manifestabo illi meipsum? Quia post resurrectionem se eis manifestaturus erat cum diuiniore corpore: ut ne putent ipsum spiritū & phantasma esse, propterea prædicat eis hoc, ut uidentes eum, non discredant, sed recordentur quod ea prædixerit ipsis, & quod propter mandatorū suorū obseruationē manifestet eis, itudeantque semper seruare illa, ut & illis semper manifestetur. Magnum etenim resurrectionis sacramentum difficile ab eis susceptum: idcirco præparat eos dicens, quod manifestaturus sit se eis. Quia & quū resurrexisset, propterea comedit cum eis, ut ne uideret eis phantasma. Id quod & Iudæ nunc accidit. Opinabatur enim Iudas, cuius nunc mentionē facit, quod sicut in somnio uidemus mortuos, ita & dominus eis manifestandus esset, ideo & dicit: Domine quid factum est, quod nobis teipsum manifestaturus es, & non mundo? Præ multa enim admiratione et stupore hoc dicebat, sicut si dixisset: Væ nobis quod moreris, & quod sicut mortuus manifestandus es nobis ut spectrū. Nam quod dicit, Quid factum est, obstupescēte & attonita mente dicebat. Quid igitur dominus? quomodo à mente suspensionem eius ut fallacem refellit?

Respondit Iesus & dixit ei: Si quis diligit me, sermonem meū seruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum ueniemus, & mansionē apud eum faciemus. Qui non diligit me, sermones meos non seruat. Et sermo quem auditis, non est meus, sed eius qui misit me patris. Iudas quidem præ multa formidine existimabat, quod mortuus dominus, spectrum se exhibiturus esset eis, unde & interrogabat, sicut dictum est, Dominus autem refellens eius suspensionem, inquit: Sicut pater manifestat seipsum, ita & ego manifestabo uobis meipsum. Ego enim, inquit, & pater uenimus ad eos, qui custodiunt sermones meos: atque ita non in somnis manifestabimur uobis, sed quia cum patre uenturus sum, ut par est patrem manifestari, ita fiet & mea manifestatio, qua uobis manifestabor. At dicendo, Mansionem apud eum faciemus, subuertit Iudæ suspensionem. Non enim somnia manent, inquit: ego autem quum manifestor, maneo cum patre. Non igitur quasi in somnio erit uisitatio mea. Prædicat autem eis, ut dixi, se manifestandum ut ne phantasma ipsum putent, & interim exhortatur eos ad seruandum mandata sua, scientes quod seruantibus illa, manifestandus sit & pater. Sic quoque ab eo qui non seruat mandata, discedit & ipse & pater, tanquam à non diligente. Nam qui non diligit me, inquit, sermones meos non seruat. Atque ita neque patrem diligit, qui non

qui non diligit filium. Nam sermo filij & patris est. Qui non custodit igitur sermonem filij, uel patris, sicut odit filium, ita et patrem. Vos igitur discipuli custodite sermones meos: ita enim declarabitur dilectionem tam erga me, quam erga patrem. Quidam autem non ex formidine dicunt Iudam discipulum, sed misericordiam meam dixisse, Quare manifestaturus es te nobis, & non mundo? Volebat enim non solos discipulos, sed & totum mundum utilitatem ex manifestatione eius percipere. At saluator ostendit omnes non talia consequi, sed nos dumtaxat quae mandata sua seruamus, digni uidebimur sua manifestatione, patrisque dilectione. In eo autem qui custodit mandata, est deus & pater: & non sicut in filio, ita & in hoc. In filio quidem natura est, in homine autem secundum habitudinem quandam.

Haec locutus sum uobis apud uos manens: Paracletus autem ille, qui est spiritus sanctus, quem mittet pater in nomine meo, ille uos docebit omnia, & suggeret uobis omnia quaecumque dixi uobis. Quoniam obscura erant discipulis quae dicebantur, & alia quidem non intelligebant, & de alijs multum dubitabant: ut ne iterum interrogent eum, & dicant: Quae mandata seruare debemus: liberat eos a turbatione dicens: Paracletus obscura & intellectu difficilia, cognita uobis faciet. Nam haec quae uobis uidentur obscura dixi, quum manerem & essem apud uos. Si autem abiero, de omnibus docebinini. Igitur de discessu non oportet uos esse tristes, qui tanta uobis bona, tantamque sapientiam afferet. Quandiu enim ego apud uos maneo, & spiritus non uenit, nihil magnum, neque sublime intelligere poteritis. Subinde autem paracletum nominat, propter continuas ipsorum afflictiones bono illos animo esse faciens, quod ab illo refocillandi essent. Quod autem dicit, In nomine meo ueniet paracletus: hoc uult, quod nihil alienum a me docturus sit uos, neque propriam opinionem sibi uindicabit: sed in nomine meo ueniet, hoc est in gloriam mei nominis, non sui: id quod faciunt contraria docentes, doctoribus suis proprium nomen commendantes. Quidam autem intelligunt in nomine meo, nomen Christi, paracletus. Habemus enim, inquit, paracletum Iesum Christum. Quia igitur & spiritus qui uenit ad discipulos, paracletus factus est, moestitiam illorum consolaturus, in nomine Christi uenit: paracletus enim & ipse sicut Christus. Sed et Christum Paulus nominauit spiritum, dum dicit: Vos autem non estis in carne, sed in spiritu, siquidem spiritus dei habitat in uobis: si autem quis spiritum Christi non habet, hic non est eius. deinde subdit: Si autem Christus in uobis. Vides quomodo supra dicens spiritum dei habitare in eis, deinde subdat, Christus in uobis, Christum scilicet spiritum nominans. Quia igitur spiritus Christus nominatur, ita debes intelligere, In nomine meo mittet eum pater: hoc est, & ipse nominabitur Christus. Igitur & spiritus sanctus & docuit & suggessit. Docuit quidem, quaecumque non dixerat Christus eis, utpote portare non ualentes. Suggessit uero, quaecumque dixerat quidem dominus, sed obscurius, uel quae propter imbecillitatem rationis memoria comprehendere noluerunt apostoli.

Pacem relinquo uobis, pacem meam do uobis, non sicut mundus dat, ego do uobis. Ne turbetur uestrum cor, neque formidet. Iterum in moerore erant discipuli, audientes dominum dicentem: Ego quidem discedo, spiritus autem ueniet. Ideo uidens turbatum cor eorum, & maxime propter afflictiones imminentes, & certamina, dixit: Pacem relinquo uobis: quasi ita dicens, Quid nocent uobis mundi turbationes, quum mecum pacem habeatis? Non enim talis est pax mea, qualis mundi: quae saepe in malo sit, & plane stulta est: sed ego talem do, ut & inter uos pacem habeatis, & unum corpus sitis. Hoc autem fortissimos omnium uos faciet, etiam si multi contra uos insurgent, nihil patiemini, concordia pacisque mutua muniti. Deinde quia iterum dixit, relinquo: id quod recedentis erat, & satis eos turbare poterat: subdit, Ne turbetur cor uestrum, neque formidet. Igitur turbationem patiebatur ex affectu amoris, & dilectionem erga illum, quod illo priuandi essent: timebant autem, eo quod euentura erant illis mala post mortem eius. Ipse igitur neque turbationem ex amore, neque timorem ab afflictionibus absque medicamine relinquit, sed utraque sedat, dicens, Ne turbetur cor uestrum, neque formidet.

Audistis quod ego dixi uobis, uado & uenio ad uos. Si diligereis me, gauderetis

utiq; quod dixerim, uado ad patrem: quia pater maior me est. Et nunc dixi uobis priusquam fiat: ut quum factum fuerit, credatis.] Quia uidit dominus apostolos non plene resurrectionem suam sperare, neq; scire quid esset, & propterea ualde mœrere & turbari, ut priuandos ipsos: attemperans se illorum infirmitati, dicit: Quia ego dixi uobis, uado, & iterum ueniam, & adhuc tamen tristes estis, & mihi nō fiditis: quamuis enim moriar, etiā in afflictionibus nō relinquā uos. Nunc ergo quū audieritis, qd' ad patrē meū uado, qui magnus uidetur, & me maior: deberetis gaudere, qd' ad illū eā, qui me maior, & omnia dura poterit auferre. Vides consequētiam sententiæ: Quomodo quū dicit, pater meus maior me est, ut cōsoletur discipulos dixerit: Nō quia illi tristes erant, quasi nō posset eos iuuare Christus, dicit: Quāuis ego nō possem, saltē pater meus, quē uos me maiore putatis, non tantus habitus est qui uos iuuat: sicut & alio loco dicit: Ne existimetis qd' nō possim orare patrē meū, & exhibebit mihi duodecim legiones angelorū: Nō enim hoc loco, quasi nō possit hoc dicit. Quomodo enim qui sola interrogatiōe ludæos collectos prostrauit, retroq; cedere fecit: Verū quia de eo ut homine habebant opinionē, eapropter hæc inquit. Ita igit' pater maior me est. Dixit em̄ hoc iuxta illorū sententiā, credentiū ipsum quidē infirmū, patrē aut' posse in tēpore afflictionis sufficere. Et nūc dixi uobis, priusq; fiat: ut quū factū fuerit credatis. hoc est: ita bene fido, mortemq; nō timeo, neq; tristis sum, ut & prædicā, & gaudere uos iubeā: ut quando factū fuerit, credatis mihi, qd' sicut sciui afflictiones uobis obuenturas, & prædixi eas nō mentiens: ita neq; de aduentu paraleti & consolationis prædicens mentiar, sed omnia uobis iucunda occurrent. Quidā aut' maiore esse patrē, secundū quod principiū & causa est filij, intelligunt. Maior em̄ me est, inquit, pater, secundū qd' principiū & causa mea est. Ex ipso em̄ nat' sum. At maiore ipso esse patrē, nō facit ipsum alterius substantiæ: nam quamuis in his (ut ita dicam) maior sit pater filio, sed non iam alterius naturæ est. Dein dicant hæretici, secundū quid uenit ad patrē Christus: secundum quod deus, uel secundum quod homo: quia secundū quod deus, semper in cœlis erat, & inseparatus à patre: secundū humanam igitur naturā maior eo dicitur esse pater.

Posthac nō multa loquar uobiscū. Venit enim princeps mundi huius, & in me non habet quicq;: sed ut cognoscat mundus, qd' diligo patrē, & sicut præceptū mihi dedit pater, sic facio.] Quū consolatus esset discipulos per ea quæ supra dicta sunt, iterū dixit de morte sua. Venit enim, inquit, princeps huius mundi, hoc est diabolus. Principē aut' hunc intellige mundi, nō creaturæ, sed mundi confusi, & mundana sapiētis. Non enim cœlū gubernat ac terrā, quia omnia euerisset & cōturbasset: sed ea quæ spōte se illi tradunt. Ideo & princeps tenebrarū dicit'. Per tenebras intellige praua opa. Et quia uerisimile erat quosdā suspicari, nū & Christus, ppter peccata esset mortū traditus: propterea subdit: In me nō habet quicq;, quū non obnoxius sim mortū, neq; quicq; de beā diabolo: sed ppter dilectionē erga patrē, uoluntarius sustineo passionē. Continuō aut' repetit sermones de morte, illis adiungēs & quæ ad consequentiā ptinebant, ut credibilior illis fa- ceret. Audientes enim qd' moriā, discunt & quod uoluntarius, & quod contēnat diabolū, & qd' propter charitatē erga patrē mori. Si igit' perniciosa fuisset passio, & nō salutaris, quomodo approbasset pater, qui diligebat: quomodo itē filius qui diligebatur, obijisset eā: Quomodo aut' intelligemus, qd' ppter amorē erga patrē moriā: Pater, inquit, qui diligit mundū, exposuit me pro illorū morte. Ego quoq; patrē diligēs, uoluntatē eius approbo, & ostendo qd' diligā patrē, per hoc quod mandatū ab eo, hoc est qd' complacitū illi, & decretū ab eo, suscipio & perficio. Dicite Arianistæ: Si seruus fuit filius, nō dixisset, ppter dilectionē erga patrē morior. Seruus em̄ nō qā diligit dominū suū, facit uoluntatē eius: sed quia seruus est, & timet supplicia. Dominus autem Iesus, qā ut diligēs facit uoluntatē dei, nō seruus est, neq; creatura: sed reuera filius, patris implēs uoluntatē. Quum igitur audieris, quod mandauit mihi pater: nō propter hoc quod mandatū dedit, mancipiū facias dominū, ut subditū: sed quia pater, cognosce quod ipse filius sit eiusdem substantiæ patri. Mandatū dedit, hoc est, uoluit, dixit, approbavit, decreuit. Surgite, eamus hinc.]